

Mednarodni znanstveni sestanek
JUŽNOSLOVANSKI IN RUSKI PROSTOR V STIKU. OD MITA O
SLOVANSKI VZAJEMNOSTI DO JUGOSLOVANSKIH VOJN
Koper, 12. in 13. maj 2011

Convegno scientifico internazionale
IL MONDO SLAVO-MERIDIONALE E RUSSO IN CONTATTO.
DAL MITO DELLA FRATELLANZA SLAVA ALLE GUERRE
JUGOSLAVE
Capodistria, 12 e 13 maggio 2011

International scientific meeting
SOUTH SLAVIC AND RUSSIAN WORLDS IN CONTACT. FROM
THE MYTH OF SLAVIC SOLIDARITY TO THE YUGOSLAV WARS
Koper, 12th and 13th May 2011

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper /
Università del Litorale, Centro di ricerche scientifiche di Capodistria /
University of Primorska, Science and Research Centre of Koper

KOPER, 2011

Mednarodni znanstveni sestanek
JUŽNOSLOVANSKI IN RUSKI PROSTOR V STIKU. OD MITA O
SLOVANSKI VZAJEMNOSTI DO JUGOSLOVANSKIH VOJN
Koper, 12. in 13. maj 2011

PROGRAM / *PROGRAMMA* / *PROGRAM*
in / *e* / *and*
POVZETKI / *RIASSUNTI* / *ABSTRACTS*

Odgovorna urednica / *Redattore responsabile* / *Responsible Editor*: Alenka Obid
Lektorica / *Supervisione linguistica* / *Language Editor*: Daša Perme Jurjavčič (ang.)

Prevajalec / *Traduttore* / *Translator*: Miha Kosmač (ang.)

Tisk / *Stampa* / *Print*: samozaložba

Naklada / *Tiratura* / *Circulation*: 50 izvodov

Založnik / *Editore* / *Publisher*: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče
Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Univerzitetna založba Annales

Za založnika / *Per l'editore* / *The publisher represented by*: dr. Darko Darovec

Sedež / *Sede* / *Address*: SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1

Tel.: +386 5 663 77 00, fax.: +386 5 663 77 10

<http://www.zrs.upr.si>

e-mail: Glasnik@zrs.upr.si

Finančna podpora / *Supporto finanziario* / *Financially supported by*:

Ruski center znanosti in kulture, Ljubljana /
Centro russo di ricerche scientifiche e culturali, Lubiana /
Russian Center of Science and Culture, Ljubljana

Društvo Slovenija Rusija /
Associazione Slovenia-Russia /
Slovenia-Russia Society

KAZALO / INDICE / INDEX

- 13 Jože Pirjevec**
Rusija v očeh Slovencev v 20. stoletju
Slovenian view of Russia in the 20th century
- 14 Iskra Čurkina**
Rusofili v slovenskem primorju
Russophiles in the Slovenian littoral
- 15 Ljubov Kirilina**
Zapiski L. F. Tume Ruskemu ministrstvu za zunanje zadeve v letih 1914-1916
L. F. Tummy's notes to the Russian ministry of foreign affairs between the years 1914 and 1916
- 16 Marko Zajc**
Slovanstvo kot del slovenske nacionalne ideologije v 19. Stoletju
Slavism as a Part of the Slovene National Ideology in the 19th Century
- 18 Irina Makarova Tominec**
Ruski raziskovalci slovenskih narečij
Russian researchers of the Slovenian dialects
- 19 Tatjana I. Čepelevskaja**
»Ženski« pogled na zgodovino in kulturo slovanskih narodov Avstro-Ogrske (na podlagi gradiva zapiskov iz začetka 20. stoletja J. I. Vittejeve)
»Women's« view of the history and culture of the Slav peoples of Austria-Hungary (based on material records from the early 20th century J. I. Vitte)
- 21 Irena Gantar Godina**
Ruski veliki brat? Dejavnost slovenskih rusofilov pred prvo svetovno vojno
Russian Big Brother? The Activity of Slovene Russophiles before WWI
- 22 Borut Klabjan**
»Jadranska vzajemnost«? Slovanska vzajemnost in percepcija »slovanskega« Jadrana
“Adriatic Solidarity”? Slavic Solidarity and the perception of the “Slavic” Adriatic Sea
- 23 Nadežda N. Starikova**
Diktature 20. stoletja skozi prizmo zgodovine (Bartolov Alamut kot roman-opozorilo)
Dictatorships of the 20th century through the prism of history (Bartol's Alamut as a novel warning)
- 25 Marina Rossi**
Nove raziskovalne teme o migracijah v Rusijo in iz Sovjetske zveze v Trst v 30. letih
New research clues about migrations to Russia and from the Soviet Union to Trieste during the 1930s

- 26 Nadežda S. Piljko**
Sovjetsko-slovenski stiki v obdobju druge svetovne vojne
The Soviet-Slovenian relations during the WW II
- 29 Leonid J. Gibianskij**
Sovjetska politika v odnosu do Jugoslavije v letih 1939-1941
Soviet policy towards Yugoslavia in the years 1939 and 1941
- 30 Gorazd Bajc**
Mit o "domovini socializma" na Slovenskem med drugo svetovno vojno
The myth of "the country of socialism" on the Slovenian territory during WW II
- 31 Julija A. Sozina**
Značilnosti ruskega pisanja v času sovjetske Rusije v reviji »Novi svet« (1946-1952)
Characteristics of Russian writing in Soviet Russia in the magazine "New World" (1946-1952)
- 33 Konstantin V. Nikiforov**
»Spremembe na etničnem zemljevidu Balkana v XX. stoletju«
"Changes in the ethnic map of the Balkans in the 20th Century "
- 34 Ondřej Vojtěchovský**
"V drugo domovino." Pobegi jugoslovanskih kominformistov iz Češkoslovaške v Sovjetsko zvezo
"To the Second Homeland." The Escapes of the Yugoslav Cominformists from Czechoslovakia to the USSR
- 35 Jan Pelikán**
Sovjetsko-jugoslovenski odnosi v prvih mesecih po okupaciji Češkoslovaške leta 1968
Soviet-Yugoslav relations during the first months after the occupation of Czechoslovakia in 1968
- 37 Jan Mervart**
"Šola Praxis", Praška pomlad in "protikomunistični tokovi"
"Praxis School", Prague Spring and "Anticommunist Currents"
- 38 Stanislav Tumis**
Načela ruske (sovjetske) politike do jugoslovanskih vojn ob razpadu Sovjetske zveze in v obdobju Jelcina
The Principles of Russian (Soviet) Policy towards the Yugoslavian Wars after the collapse of the Soviet Union and in the period of Yeltsin's government

PROGRAM / PROGRAMMA / PROGRAM

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria /
University of Primorska, Faculty of Humanities of Koper

BURJA 1

Četrtek / Giovedì / Thursday

12. maj / maggio / May

10.00–12.30

Otvoritveni nagovori / Saluti inaugurali / Inaugural Addresses

Rado Bohinc, Rektor Univerze na Primorskem / *Rettore dell'Università del Litorale / Rector of the University of Primorska*

Vesna Mikolič, Dekanja Fakultete za humanistične študije Koper Univerze na Primorskem / *Direttrice della Facoltà di studi umanistici di Capodistria, Università del Litorale / Dean of the Faculty of Humanities Koper, University of Primorska*

Rifat Patejev, Direktor Ruskega centra znanosti in kulture, Ljubljana / *Direttore del Centro russo di ricerche scientifiche e culturali, Lubiana / Director of the Russian Center of Science and Culture, Ljubljana*

Saša Geržina, Predsednik Društva Slovenija Rusija / *Presidente dell'Associazione Slovenia-Russia / President of the Slovenia-Russia Society.*

Jože Pirjevec, Predstojnik Oddelka za zgodovino UP FHŠ / *Direttore del Dipartimento di Storia della Facoltà di studi umanistici di Capodistria, Università del Litorale / Head of Department of History of the Faculty of Humanities of Koper, University of Primorska*

Predstavitev ruskih publikacij o slovensko-ruskim odnosih ter slovenski zgodovini in literaturi / *Presentazione delle pubblicazioni russe sui rapporti russo-sloveni e di storia e letteratura slovena* / *Presentation of the Russian publications about the Slovenian-Russian relations and Slovenian history and literature*: **Konstantin V. Nikiforov** (direktor Inštituta slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / direttore dell'Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Director of the Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS):

1. *Словеника I. История и перспективы российско-словенских отношений* (гл. Ред. К.Ф. Никифоров. Санкт-Петербург, 2011.
Slovenica I. Istorija i perspektivy rossijsko-slovenskih otnošenij. (gl. red. K. F. Nikiforov). Sankt Peterburg, 2011.
Slovenica I. Zgodovina in perspektive rusko-slovenskih odnosov (gl. ur. K.F. Nikiforov). Sankt Peterburg, 2011.
2. *Библиография российской словенистики (1990–2010)* / *Авторы-сост. Ю. А. Созина и Т. И. Чепелевская*. – Москва: ИСЛ РАН, 2011. – 92 с.
Bibliografija rossijskoj slovenistiki (1990-2010) / *Avtory-sost. J. A. Sozina, T. I. Čepelevskaja*. Moskva: ISL RAN, 2011. – 92 s.
Bibliografija ruske slovenistike (1999-2010) / Avtorji-sestavljavci: J. A. Sozina, T. I. Čepelevskaja. Moskva: ISL RAN, 2011. – 92 str.
3. *Кирилина Л.А.: Словенцы и революция 1848.1848 гг.* Москва, 2000.
Kirilina L. A.: Slovenci i revolucija 1848–1849 gg. Moskva, 2000.
Kirilina L. A.: Slovenci in revolucija 1848–1849. Moskva, 2000.
4. *Словения. Документы. Путь к самостоятельности.* Москва, 2001.
Slovenija. Dokumenty. Put' k samostojatel'nosti. Moskva, 2001.
Slovenija. Dokumenti. Pot k neodvisnosti. Moskva, 2001.
5. *Старикова Н.Н. Словенский исторический роман 1920-30 х годов. Типология, генеалогия, поэтика.* Москва, 2006.
Starikova N.N.: Slovenskij istoričeskij roman 1920–30-h let. Tipologija, genealogija, poetika. Moskva, 2006.
Starikova N. N.: Slovenski zgodovinski roman v letih 1920-30. Tipologija, genealogija, poetika. Moskva, 2006.
6. *Герберштейн С. Записки о Московии. В 2-х книгах.* Москва, 2006.
Gerberštejn S.: Zapiski o Moskovii. V 2-h zvezkih. Moskva, 2006.
Gerberstein S.: Zapiski o Moskvi. V dveh zvezkih. Moskva, 2006.

7. *Кирилина Л. А., Пилько Н. С., Чуркина И. В. История Словении / Отв. ред. И. В. Чуркина. – СПб., 2011. – 480 с.*
Kirilina L.A., Piljko N.S., Čurkina I.V.: Istorija Slovenii /Otv. red. I.V. Čurkina. – Sankt Peterburg, 2011. – 480 s.
Kirilina L. A., Piljko N. S., Čurkina I. V.: Zgodovina Slovenije /odg. ur. I. V. Čurkina. Sankt Peterburg, 2011. – 480 str.
8. *Русско-словенские отношения в документах (XII.в. – 1914 г.) (отв. ред. I.V. Čurkina) М., 2010.*
Russko-slovenskie otnošenija v dokumentah (XII.v. – 1914 g.) (otv. red. I.V. Čurkina) Moskva, 2010.
Rusko-slovenski odnosi v dokumentih (XII. stoletje – 1914) (odg. ur. I. V. Čurkina) Moskva, 2010.
9. *Словенская литература. От истоков до рубежа XIX–XX вв. (отв. ред. Н.Н.Старикова). М., 2010.*
Slovenskaja literatura. Ot istokov do rubeža XIX–XX vv. (otv. red. N.N.Starikova). Moskva, 2010.
Slovenska literatura. Od izvira do mejnika 19. – 20. stoletja (odg. ur. N. N. Starikova). Moskva, 2010.
10. *Янко Лаврин и Россия / Редколлегия: И. А. Герчикова, Ю. А. Союзина (отв. ред.), Т. И. Чепелевская, И. В. Чуркина. – М.: ИСл РАН, 2011. – 356 с., илл. – (Серия «Slavica et Rossica»)*
Janko Lavrin i Rosija / Redkollegija: I. A. Gerčikova, J. A. Sozina (otv. red.), T. I. Čepelevskaja, I. V. Čurkina. Moskva: ISl RAN, 2011. – 356 s., ill – (Serija »Slavica et Rossica«).
Janko Lavrin in Rusija / Ured. odbor: I. A. Gerčikova, J. A. Sozina (odg. ur.), T. I. Čepelevskaja, I.V. Čurkina. Moskva: ISl RAN, 2011. – 356 str., ill – (Serija »Slavica et Rossica«).
11. *Пилько Н.С. Словения в годы оккупации. СПб. – М., 2009.*
Piljko N. S.: Slovenija v gody okkupacii. Sankt Peterburg–Moskva, 2009.
Piljko N. S.: Slovenija med okupacijo. Sankt Peterburg–Moskva, 2009.
12. *Югославия в XX веке. Очерк политической истории. М., 2010.*
Jugoslavija v XX v. Očerk političeskoj istorii. Moskva, 2010.
Jugoslavija v XX. stoletju. Pregled politične zgodovine. Moskva, 2010.

14.30–16.30

A) DO PRVE SVETOVNE VOJNE / *PRIMA DELLA GRANDE GUERRA / BEFORE THE WWI*

Predsedujoča / Presidenti / Presidency:
Jože Pirjevec, Konstantin V. Nikiforov

Jože Pirjevec (Univerza na Primorskem / *Università del Litorale / University of Primorska, SI*): **Rusija v očeh Slovencev v 20. stoletju / Slovenian view of Russia in the 20th century**

Iskra Čurkina (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*) / **Ljubov Kirilina** (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*):
“Rusofili” v slovenskem Primorju / Russophils in the Slovenian Littoral

Marko Zajc (Inštitut za novejšo zgodovino / *Istituto per la storia contemporanea / Institute of Contemporary History, SI*):
Slovanstvo kot del slovenske nacionalne ideologije v 19. stoletju / Slavism as a Part of the Slovene National Ideology in the 19th Century

Irina Makarova Tominec (Univerza na Primorskem / *Università del Litorale / University of Primorska, SI*): **Ruski raziskovalci slovenskih narečij / Russian researchers of the Slovenian dialects**

DISKUSIJA / *DISCUSSIONE / DISCUSSION*

17.00–19.00

Tatjana I. Čepelevskaja (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*):

»Ženski« pogled na zgodovino in kulturo slovanskih narodov Avstro-Ogrske (na podlagi gradiva zapiskov iz začetka 20. stoletja J. I. Vittejeve) / »Women's« view of the history and culture of the Slav peoples of Austria-Hungary (based on material records from the early 20th century J. I. Vitte)

Irena Gantar Godina (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti / *Centro di ricerche scientifiche dell'Accademia Slovena delle Scienze e delle Arti / Scientific Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, SI*):

Ruski veliki brat? Dejavnost slovenskih rusofilov pred prvo svetovno vojno / Russian Big Brother? The Activity of Slovene Russophiles before WWI

Borut Klabjan (Univerza na Primorskem / *Università del Litorale / University of Primorska, SI*): **»Jadranska vzajemnost«? Slovanska vzajemnost in percepcija »slovanskega« Jadrana / “Adriatic Solidarity”? Slavic Solidarity and the perception of the “Slavic” Adriatic Sea**

DISKUSIJA / *DISCUSSIONE / DISCUSSION*

Petek / Venerdì / Friday
13. maj / maggio / May

9.30–11.00

B) OD PRVE DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE /
DALLA GRANDE GUERRA ALLA FINE DELLA SECONDA GUERRA MONDIALE /
FROM THE WWI TO THE END OF THE WWII

Predsedujoča / Presidenti / Presidency:
Borut Klabjan, Jan Pelikán

Nadežda N. Starikova (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*):

Diktature 20. stoletja skozi prizmo zgodovine (Bartolov Alamut kot roman-opozorilo) / Dictatorships of the 20th century through the prism of history (Bartol's Alamut as a novel warning)

Marina Rossi (Deželni inštitut za zgodovino odporniškega gibanja v Trstu / *Istituto Regionale per la Storia del Movimento di Liberazione di Trieste / Regional Institute for the History of the Resistance Movement in Trieste, IT*):

Nove raziskovalne teme o migracijah v Rusijo in iz Sovjetske zveze v Trst v 30. letih / New research clues about migrations to Russia and from the Soviet union to Trieste during the 1930s

Nadežda S. Piljko (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*): **Sovjetsko-slovenski stiki v obdobju druge svetovne vojne / The Soviet-Slovenian relations during the WW II**

DISKUSIJA / DISCUSSIONE / DISCUSSION

11.30–13.00

Leonid J. Gibianskij (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*):

Sovjetska politika v odnosu do Jugoslavije v letih 1939-1941 / Soviet policy towards Yugoslavia in the years 1939-1941

Gorazd Bajc (Univerza na Primorskem / *Università del Litorale / University of Primorska, SI*): **Mit o "domovini socializma" na Slovenskem med drugo svetovno vojno / The myth of "the country of socialism" on the Slovenian territory during WW II**

Julija A. Sozina (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / *Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*): **Značilnosti ruskega pisanja v času sovjetske Rusije v reviji »Novi svet« (1946-1952) / Characteristics of Russian writing in Soviet Russia in the magazine "New World" (1946-1952)**

DISKUSIJA / DISCUSSIONE / DISCUSSION

14.30–16.00

C.) HLADNA VOJNA / LA GUERRA FREDDA / THE COLD WAR

Predsedujoča / Presidenti / Presidency:

Iskra Čurkina, Gorazd Bajc

Konstantin V. Nikiforov (Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti / Istituto di Slavistica dell'Accademia Russa delle Scienze / *Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS*):

»Spremembe na etničnem zemljevidu Balkana v XX. stoletju« / *"Changes in the ethnic map of the Balkans in the 20th Century"*

Ondřej Vojtěchovský (Karlova Univerza v Pragi / *Università Carolina di Praga / Charles University in Prague, CZ*):

«V drugo domovino.» Pobegi jugoslovanskih kominformistov iz Češkoslovaške v Sovjetsko zvezo / *"To the Second Homeland." The Escapes of the Yugoslav Cominformists from Czechoslovakia to the USSR*

Jan Pelikán (Karlova Univerza v Pragi / *Università Carlo di Praga / Charles University in Prague, CZ*): **Sovjetsko-jugoslovenski odnosi v prvih mesecih po okupaciji Češkoslovaške leta 1968** / *Soviet-Yugoslav relations during the first months after the occupation of Czechoslovakia in 1968*

DISKUSIJA / *DISCUSSIONE / DISCUSSION*

16.30–18.00

Jan Mervart (Univerza Hradec Králové / *Università di Hradec Králové / University of Hradec Králové, CZ*): **"Šola Praxis", Praška pomlad in "protikomunistični tokovi"** / *"Praxis School", Prague Spring and "Anticommunist Currents"*

Stanislav Tumis (Karlova Univerza v Pragi / *Università Carolina di Praga / Charles University in Prague, CZ*): **Načela ruske (sovjetske) politike do jugoslovanskih vojn ob razpadu Sovjetske zveze in v obdobju Jelcina** / *The Principles of Russian (Soviet) Policy towards the Yugoslavian Wars after the collapse of the Soviet Union and in the period of Yeltsin's government*

DISKUSIJA / *DISCUSSIONE / DISCUSSION*

Jože Pirjevec (Univerza na Primorskem / *Università del Litorale / University of Primorska, SI*): **Zaključni nagovor** / *Closing speech*

Konferenca bo potekala v slovenskem, ruskem, srbskem/hrvaškem in angleškem jeziku / The conference will be held in the Slovenian, Russian, Serbian / Croatian and English language

Organizator /
Organizzatore /
Organized by:

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper /
Università del Litorale, Centro di ricerche scientifiche di Capodistria /
University of Primorska, Science and Research Centre of Koper

Soorganizatorja /
In collaborazione con /
Co-organizers:

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria /
University of Primorska, Faculty of Humanities of Koper

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko
Società storica del Litorale
Historical Society of Southern Primorska

Finančna podpora /
Supporto finanziario /
Financially supported by:

Ruski center znanosti in kulture, Ljubljana /
Centro russo di ricerche scientifiche e culturali, Lubiana /
Russian Center of Science and Culture, Ljubljana

Društvo Slovenija Rusija /
Associazione Slovenia-Russia /
Society Slovenia Russia

Programski odbor /
Comitato Scientifico /
Programme Committee

Jože Pirjevec
Borut Klabjan
Gorazd Bajc
Irina Makarova Tominec
Konstantin V. Nikiforov
Jan Pelikán

Organizacijski odbor /
Comitato organizzativo /
Organizing Committee

Jože Pirjevec
Borut Klabjan
Gorazd Bajc
Irina Makarova Tominec
Jure Ramšak
Miha Kosmač

POVZETKI

RIASSUNTI

ABSTRACTS

RUSIJA V OČEH SLOVENCEV V 20. STOLETJU

Jože Pirjevec
Univerza na Primorskem, SI

V svojem referatu nameravam na kratko prikazati, kako so Slovenci raznih ideoloških in političnih taborov gledali na Rusijo v obdobju 1918-1991. Pri tem bom osredotočil svojo pozornost na nekatera značilne osebnosti, ki so oblikovale v tem smislu slovensko javno mnenje. Spregovoril bom na primer o škofu Rožmanu in gibanju Kristusa kralja, ki je v drugi polovici tridesetih let razvilo odločno agitacijo proti Kominterni, o Josipu Kopiniču, ki je bil v času druge svetovne vojne glavni agent Kominterne na Balkanu, o Edvardu Kocbeku in njegovem odkrivanju Rusije leta 1947 ter o Edvardu Kardelju in njegovem dolgotrajnem nezaupljivem odnosu do Sovjetske zveze. V sklepu se bom ustavil pri problemih, ki so nastali na relaciji Slovenija-Rusija ob razpadu Jugoslavije in omenil razmere, kakor so se oblikovale v medsebojnih odnosih po osamosvojitvi.

SLOVENIAN VIEW OF RUSSIA IN THE 20TH CENTURY

Jože Pirjevec
University of Primorska, SI

In my paper I intend to briefly show how the Slovenians of various ideological and political camps looked at Russia during 1918 and 1991. In doing so, I will focus my attention on some specific personalities that have shaped the Slovenian public opinion in this context. I spoke for example of Bishop Rozman and the movement of Christ the King, which in the second half of the 1930s has developed strong agitation against the Communist International, about Josip Kopinič, who was in the Second World War the main agent of the Communist International in the Balkans, about Edvard Kocbek's discovering of Russia in 1947 and Edvard Kardelj and his long wary attitude toward the Soviet Union. In conclusion, I stopped at solving problems that arose in the Slovenia-Russia relationship after the collapse of Yugoslavia, and mentioned the situation as they have developed in their mutual relations after the attainment of independence.

РУСОФИЛЫ В СЛОВЕНСКОМ ПРИМОРЬЕ

Чуркина И. В.

Институт славяноведения РАН

После революции 1848 г. среди словенских либералов усилились русофильские тенденции, в том числе и в Приморье. В 60-е годы на русофильских позициях стояли этнограф Янез Трдина и купец Грегор Блаж, проживавшие в Риеке. В 70-е годы в Горице действовал кружок по изучению русского языка, который вел Бодуэн де Куртенэ. В конце 19 в. - начале 20 в. публицист и издатель А. Габршек организовал издание словенско-русского и русско-словенского словарей Д. Хостника, а также публикацию переводов трудов русских классиков.

RUSSOPHILES IN THE SLOVENIAN LITTORAL

Iskra Čurkina

Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

After the revolution of 1848 Russophile tendencies increased also among the liberals in the Slovenian Littoral. In the 60s on the Russophile positions stood ethnologist Janez Trdina and the merchant Gregor Blazh, who lived in Rijeka. In the 70s in Gorizia acted the Russian language study group, led by Baudouin de Courtenay. At the end of the 19th century - early 20th century, the writer and publisher A. Gabrshchek has organized the edition of Slovene-Russian and Russian-Slovene dictionaries of D. Hostnik, as well as the publication of translations of works of the Russian classics.

RUSOFILI V SLOVENSKEM PRIMORJU

Iskra Čurkina

Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti

Po revoluciji leta 1848, so se tudi med slovenskimi liberalci v Primorju, povečale rusofilske tendence. V 60. letih, sta na rusofilskem položaju, stala etnolog Janez Trdina in trgovec Gregor Blaž, ki je živel v Reki. V Gorici je v 70. letih delovala študijska skupina ruskega jezika, ki jo je vodil Baudouin de Courtenay. Ob koncu 19. stoletja - začetku 20. stoletja, je pisatelj in založnik A. Gabršek, organiziral izdajo slovarjev D. Hostnika, slovensko-ruskega in rusko-slovenskega, kakor tudi objavo prevodov ruskih klasikov.

ЗАПИСКИ Л. Ф. ТУМЫ РОССИЙСКОМУ МИНИСТЕРСТВУ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ В 1914-1916 ГГ

Кирилина Л. А.
Институт славяноведения РАН

В культурно-политической жизни югославян, живших в России во время Первой мировой войны, важную роль играл словенец Ф. Л. Тума. Он стал основателем словенского общества «Югославия» (1915) и издателем словенской газеты с тем же названием. Записки, которые Л. Ф. Тума посылал в 1914-1916 гг. Российскому министерству иностранных дел, освещали важнейшие периоды истории и современное национально-политическое, экономическое и культурное положение словенцев. Некоторые из них имели целью убедить русское правительство поддержать словенские национальные требования (особенно касающиеся вопроса о Триесте).

L. F. TUMY'S NOTES TO THE RUSSIAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS BETWEEN THE YEARS 1914 AND 1916

Ljubov Kirilina
Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

L. F. Tuma played the key role in the cultural and political life of the Yugoslavs, who during the Second World War lived in Russia. He was a founder of the Slovenian society »Yugoslavia« (1915) and the publisher of the Slovenian newspaper with the same title. Notes, which Tuma sent in the years 1914-1916 to the Russian Ministry of Foreign Affairs, revealed the most important periods of history and modern national-political, economic and cultural situation of Slovenians. Some of them were intended to persuade the Russian government to uphold the Slovenian national requirements (in particular with regard to the question of Trieste).

ZAPISKI L. F. TUME RUSKEMU MINISTRSTVU ZA ZUNANJE ZADEVE V LETIH 1914-1916

Ljubov Kirilina
Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti

V kulturnem in političnem življenju Jugoslovanov, ki so med drugo svetovno vojno živeli v Rusiji, je najbolj pomembno vlogo imel L. F. Tukma. Osnoval je slovensko družbo "Jugoslavija" (1915) in bil izdajatelj slovenskega časopisa, z istim naslovom. Zapiski, ki jih je Tuma v letih 1914-1916 pošiljal Ruskemu ministrstvu za zunanje zadeve, so zajemali najpomembnejša obdobja zgodovine in sodobnih narodnih, političnih, gospodarskih in kulturnih razmer Slovencev. Nekateri izmed njih so bili namenjeni, da bi prepričali rusko vlado, naj podpira slovenske narodne zahteve (zlasti v zvezi z vprašanjem o Trstu).

SLOVANSTVO KOT DEL SLOVENSKE NACIONALNE IDEOLOGIJE V 19. STOLETJU

Marko Zajc

Inštitut za novejšo zgodovino, SI

Ideja slovanstva je neločljivo povezana z razvojem slovenskega nacionalizma. Pa vendar je vloga slovanstva v slovenstvu zelo težko ulovljiva. Pomeni pojmov so odvisni od mnogih dejavnikov, zato je potrebno, če se želimo približati vlogi tega pojma v različnih diskurzih, do analize pristopati zelo previdno. Vloga slovanstva v nastajajočem slovenskem nacionalizmu moramo gledati v širšem kontekstu. Tako časovnem kot prostorskem. Če imamo pred očmi odnos »ostale« Evrope do Slovanov, še zlasti sosednjih Nemcev in Italijanov, vidimo, da se je »Evropa« najprej pripravila na slovanstvo, šele potem na »posebne« slovanske narode. Ključno vlogo pri odnosu »ostale« Evrope do slovanstva ima strah pred carsko Rusijo, ki je v času po Napoleonovih vojnah postal splošen evropski fenomen. V tem kontekstu je delovalo tudi slovensko narodno gibanje, ki se je moralo od začetka političnega delovanja otepati očitkov panslavizma in prorusizma. Slovanstvo, ki kot celota ni obstajalo niti v kulturnem, jezikovnem, političnem in še kakšnem smislu je najprej obstajalo kot koncept »drugih«. Ta koncept pa so sprejeli »preporoditelji« slovanskih narodov z odprtimi rokami in ga preoblikovali sebi v prid. »Preporoditelji« posameznih slovanskih narodov so vzpostavili ideološke temelje bodočih nacionalizmov kot kombinacijo zavesti o slovanstvu in zavesti o »lokalnih« posebnostih, ki so jih dojeli kot slovanske (jezik, običaji, zgodovina, državna tradicija itd.). Šele ta povezava med ožjim in širšim je lahko predstavljala prvi naboj nacionalnega. Šele na ta način so lahko kontekstualizirali »posebnosti«, jim dali nov, moderen smisel in jih postavili v širši, evropski okvir. Šele tako so lahko vzpostavljali nove povezave: npr.: med jezikom kod načinom (pisnega in ustnega) sporazumevanja in jezikom kot bistvu naroda (Herderjev moment), med fevdalno oz. deželno tradicijo in »lokalnim« slovanskim elementom (primer Čehov in Hrvatov). Ni nenavadno, da je nemogoče ujeti trenutek, kdaj je slovanstvo postalo del slovenstva. Zato je še toliko bolj upravičeno naslednje vprašanje: Je bilo slovanstvo (v smislu zamišljanja) del slovenstva zato, ker je bilo prisotno že pred slovenstvom?

SLAVISM AS A PART OF THE SLOVENE NATIONAL IDEOLOGY IN THE 19TH CENTURY

Marko Zajc

Institute of Contemporary History, SI

The idea of Slavism is inseparably linked with the development of the Slovenian national thought. Yet the role of Slavism in the Slovene nationalism is very difficult to grasp. Meanings of concepts depend on many factors. It is therefore necessary to approach the analysis with caution, if we wish to understand the role of the concepts in different discourses. The role of Slavism in the emerging Slovenian nationalism has to be perceived in a wider (time and spatial) context. If we analyze the relationship of "the rest of the Europe" to the Slavs, especially the relationship of the neighbouring Germans and Italians, we realize that "Europe" first accepted Slavism and only later the "particular" Slavic nations. The European public of that time, marked by the rise of the bourgeoisie, perceived the notion of Slavism in the light of the Imperial Russia's role. At the end of Napoleon's Wars a general fear of Russia overcame Europe. The Slovenian national movement also operated in this context and had to struggle against being accused of Panslavism and Pro-Russianism from the beginning of its political action. Slavism, which, as a whole, had not existed in a cultural, linguistic, political or any other sense, initially existed as a concept of "others". This concept was accepted by the "rebirth initiators" of the Slavic nations and reshaped in order to suit them. The ideological foundations of future nationalisms were established as a combination of the perception of Slavism and the perception of "local" particularities, comprehended as Slavic (language, customs, history, state tradition, etc.). Only this connection between the narrower and the broader could represent the first national impulse. Only in this way they could contextualize the "particularities", give them new, modern significance and place them within a wider, European context. Only in this way they could establish new links: between language as a way of (written and verbal) communication and language as the essence of the nation (Herder), between the feudal (provincial) tradition and the local Slavic element (Czechs, Croats). It does not come as a surprise that it is impossible to capture the moment when Slavism became a part of the Slovenian ideology. Therefore we should ask ourselves, whether Slavism was (in the sense of inventing) a part of the Slovenian ideology because it was present even before the Slovene ideology established itself.

RUSKI RAZISKOVALCI SLOVENSKIH NAREČIJ

Irina Makarova Tominec
Univerza na Primorskem, SI

V zgodovini rusko-slovenskih znanstvenih stikov je pomembno vlogo odigral slovenski jezik, ki je s svojim unikatnim jezikovnim gradivom raziskovalno pritegnil pomembne ruske jezikoslovce 19. stoletja. Zato bi radi bolj podrobno pokazali, na kakšen način so se reševala zapletena vprašanja raziskovanja slovenskih narečij, njihovega znanstvenega opisa, sestavljanja znanstvene klasifikacije in določevanja geografskih meja slovenskih dialektov. Zanimivo je, da sta pri reševanju navedenih vprašanj pomembnejši prispevek zagotovila ravno ruska raziskovalca Izmail Sreznevskij in, nekoliko kasneje, njegov učenec Baudouin de Courtenay.

RUSSIAN RESEARCHERS OF THE SLOVENIAN DIALECTS

Irina Makarova Tominec
University of Primorska, SI

The Slovenian language has played an important role in the development of Russian-Slovenian scientific contacts. The Slovenian language, namely its unique dialectal diversity, has drawn the attention of many outstanding Russian linguists of the 19th century. For that reason we would like to show in detail the way Russian scientists have described and evaluated difficult questions of Slovenian dialects' research and description, scientific classification and defining the geographical borders of different Slovene dialects. The interesting fact is that it was two Russian linguists, who have made a significant contribution to the appropriate scientific solution of these questions, namely Izmail Sreznevskij and, some years later, his student Baudouin de Courtenay.

**»"ЖЕНСКИЙ" ВЗГЛЯД НА ИСТОРИЮ И КУЛЬТУРУ СЛАВЯНСКИХ
НАРОДОВ АВСТРО-ВЕНГРИИ (ПО МАТЕРИАЛАМ ПУТЕВЫХ ЗАПИСОК
НАЧАЛА XX В. Е.И.ВИТТЕ)«**

Чепелевская Татьяна Ивановна
Институт славяноведения РАН

Елизавета Ивановна Витте (1833-34 – дата смерти не установлена), педагог, писательница, автор целого ряда научно-популярных очерков по русской истории. В начале XX в. Е.И. Витте несколько раз путешествовала по славянским землям Балканского полуострова, а также посещала соседние земли австрийских славян, о чем оставила объемные путевые очерки. Ее произведения («Путевые впечатления с историческими очерками. Лето 1907 и 1910 годов. Альпийские земли и Приморье с Триестом». Почаев, 1911; «Австро-Венгрия и ее славянские народы. Шамордино, 1912) отличает внимание к самым разным сторонам жизни народов, населяющих регион, уважение к их истории и культуре. В каждой из своих книг она не только обращается к истории, но и стремится показать черты того нового, что появилось в жизни этих народов в наступившем XX веке.

**»ŽENSKI« POGLED NA ZGODOVINO IN KULTURO SLOVANSKIH NARODOV
AVSTRO-OGRSKE (NA PODLAGI GRADIVA ZAPISKOV IZ ZAČETKA 20.
STOLETJA J. I. VITTEJEVE)**

Tatjana I. Čepelevskaja
Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti, RUS

Jelizaveta Ivanovna Vitte je bila (1833–34 – datum smrti ni znan), pedagoginja, pisateljica in avtorica cele vrste znanstveno-popularnih orisov ruske zgodovine. Na začetku 20. stoletja je J. I. Vitte večkrat potovala v slovanske zemlje Balkanskega polotoka in je obiskala tudi sosednje zemlje avstrijskih Slovanov, o čemer pričajo obsežni potovalni zapiski. Obe njeni deli («Potovalni vtisi z zgodovinskimi črticami. Poletje 1907 in 1910 let. Alpsko ozemlje in Primorje s Trstom«, Počajev, 1911; »Avstro-Ogrska in njeni slovanski narodi«, Šamordino, 1912) izkazujeta izjemno avtoričino pozornost k najrazličnejšim vidikom življenja lokalnega prebivalstva, spoštovanje k njegovi zgodovini in kulturi. V vsaki svoji knjigi se avtorica obrača tako k zgodovini, kot tudi k prikazu povsem novih potez, ki so zaznamovale življenje lokalnega prebivalstva na začetku 20. stoletju.

**»WOMEN'S« VIEW OF THE HISTORY AND CULTURE OF THE SLAV PEOPLES
OF AUSTRIA-HUNGARY (BASED ON MATERIAL RECORDS FROM THE EARLY
20TH CENTURY J. I. VITTE)**

Tatjana I. Čepelevskaja
Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

Elisaveta Ivanovna Witte (1833/1834– date of death unknown) was a pedagogue, writer and author of a wide range of scientific and popular works of the Russian history. At the beginning of the 20th century, she repeatedly travelled through the Slavonic areas of the Balkan Peninsula and also visited the neighbouring lands of Austria-Hungary populated by Slavs. Her impressions and reflexions were summarized in voluminous travel notes. In her works “Travel impressions with historical sketches. The summer of 1907 and 1910. The Alpine lands and Littoral with Trieste” (Pochaev, 1911), and “Austria-Hungary and her Slavic peoples” (Shamordino, 1912), she paid tribute to various aspects of those peoples’ life, and demonstrated respect to their history and culture. In each of her books, she not only turned to history, but also to the presentation of novel traits that have marked the lives of local people in the early 20th century.

RUSKI VELIKI BRAT? DEJAVNOST SLOVENSКИH RUSOFILOV PRED PRVO SVETOVNO VOJNO

Irena Gantar Godina

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, SI

Med Slovenci vse do leta 1848 oz. 1867 odnos do ruske države še ni bil v ospredju, v Rusiji takrat še niso videli ne iskali pomembnega zaveznika avstrijskih Slovanov. V tem obdobju je bilo med Slovenci sicer precej zanimanja za rusko literaturo in učenje ruskega jezika, vendar pa o Rusiji niso razpravljali kot o največji in najvplivnejši slovanski državi.

Drugačen, nov odnos do ruske države so sprožile predvsem slabe razmere v Habsburški monarhiji, in po letu 1867, uvedba dualizma. Tudi združitev Nemčije je, ne le Slovence, marveč tudi druge avstrijske Slovane, spodbudila, da so začeli odkrivati pozitivne strani med slovanskega sodelovanja, obenem pa začeli poudarjati tudi pomen Rusije kot največje samostojne slovanske države.

V prispevku bom na kratko predstavila nekaj najbolj dejavnih, »pravih« slovenskih rusofilov: Trdina, Celestin, Hribar, Hostnik, Steklasa. Rusijo so videli kot »velikega brata«, rešiteljico slovanstva, zaščitnico pred germanizacijo, pa tudi pred naraščajočim italijanskim nacionalizmom.

RUSSIAN BIG BROTHER? THE ACTIVITY OF SLOVENE RUSSOPHILES BEFORE WWI

Irena Gantar Godina

Scientific Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, SI

Between 1848 and, respectively, up to 1867, the Slovenes' attitude towards Russia was limited to the interest for Russian literature and learning the Russian language. They did not discuss the Russian state as the biggest and independent Slavic country. At the same time also the Russians did not consider Austrian Slavs as an important element to become their allies. The new era began in 1867 when Habsburg Monarchy introduced dualism.

Very soon, after the unification of Germany in 1871, the Slovenes and also other Austrian Slavs turned to Russia, discovering (Russian) positive aspects of interslavic cooperation. At the same time they began to put great emphasis on the importance of Russia as the biggest independent Slavic state.

In short, the author is going to present some of the most active and enthusiastic »true« Slovene Russophiles: Janez Trdina, Fran Celestin, Ivan Hribar, Davorin Hostnik, Ivan Steklasa, each with his own, specific attitude towards Russian state and people. Most of them saw Russia as »the big brother«, »as a saviour« of Slavdom, protector from Germanization, and for the Slovenes also from increasing Italian nationalism.

»JADRANSKA VZAJEMNOST«?
SLOVANSKA VZAJEMNOST IN PERCEPCIJA SLOVANSKEGA JADRANA

Borut Klabjan
Univerza na Primorskem, SI

Po propadu Beneške republike leta 1797, in kratkotrajnem ter neuspešnem Napoleonovem poskusu obvladovanja vzhodno-jadranskega prostora z oblikovanjem Ilirskih provinc, se je v jadranskem prostoru ustvaril vakuum, ki so ga želele zapolniti Italija, Nemčija in Avstro-Ogrska. Z opozarjanjem na nasprotja med evropskimi imperiji in na diskurze ter politične prakse, ki so jih ti, ali z njimi povezane organizacije oziroma posamezniki uveljavljali, namerava pričujoča študija prispevati segment k razumevanju načinov, kako so se (zlasti lokalne) narativne prakse stekale v jadranskem prostoru. Poseben poudarek je posvečen slovenski intelektualni eliti tistega časa in njenemu odnosu do Rusije ter razumevanju njenega položaja v jadranskem prostoru. Analiza se osredotoča na obdobje pred prvo svetovno vojno, ko predstavljajo trenja na tem območju vzorec za razumevanje nacionalnih in internacionalnih nasprotij v širšem evropskem kontekstu.

“ADRIATIC SOLIDARITY”?
SLAVIC SOLIDARITY AND THE PERCEPTION OF THE SLAVIC ADRIATIC SEA

Borut Klabjan
University of Primorska, SI

After the collapse of the Venetian Republic in 1797 and a short-lived and unsuccessful attempt made by Napoleon to control the eastern-Adriatic area by creating the Illyrian Provinces, a vacuum has occurred, which Italy, Germany and Austria-Hungary wished to fill. By drawing attention to conflicts between European empires and to their discourses and political practices, exercised by them or by related organizations and individuals, the present study intends to contribute a segment to the understanding, how narrative practices (especially local) meet in the Adriatic space. The analysis is concentrated on the period before World War I, when tension in the region represent a model for understanding national and international conflicts in the wider European context.

ДИКТАТУРЫ XX ВЕКА СКВОЗЬ ПРИЗМУ ИСТОРИИ ("АЛАМУТ" В.БАРТОЛА КАК РОМАН-ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ)

Надежда Н. Старикова
Институт славяноведения РАН

В романе «Аламут» (1938) внимание словенского прозаика Бартола привлекли события восьмисотлетней давности, последствия которых остаются актуальными и в XXI веке, – история зарождения мирового политического терроризма, вскормленного исламом. Одним из первых в европейской литературе Бартол обратился к универсальному по своему философскому и этическому смыслу материалу мировой истории. С одной стороны в романе показана аутентичная картина одного из этапов истории секты исмаилитов, где точны даты и события и дан широкий историко-культурный фон изображаемой эпохи, с другой, - налицо живое сопоставление с современным автору временем страшных диктатур между двумя мировыми войнами. В предисловии ко второму изданию писатель прямо указывает на трех диктаторов современности, Муссолини, Гитлера и Сталина, политика которых повлияла и на его судьбу и судьбу его романа. Черты каждого из них нашли воплощение в образе наместника крепости Аламут Хасане ибн Саббахе. Бартол видит сходство средневековой мусульманской диктатуры и тоталитарных режимов первой половины XX века не только во внешней атрибутике, жестокости, отсутствии морали, но и в абсолютизации самой идеологии тоталитаризма в переломные моменты национальной истории.

XX-TH CENTURY DICTATORSHIPS THROUGH THE PRISM OF HISTORY (V. BARTOL'S »ALAMUT« AS A WARNING NOVEL)

Nadežda N. Starikova
Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

In the novel »Alamut« (1938) the attention of the Slovenian writer Vladimir Bartol was drawn by events of the eight-hundred-year-old history, the consequences of which remain topical in the 21st century – the history of origin of the world's political terrorism raised by Islam. Bartol was one of the first authors in European literature to use the universal philosophical and ethical material of world history. On the one hand the novel shows an authentic picture of historical stage of Ismaelians sect where dates and events are exact and the wide historical and cultural background of the epoch is presented, on the other - the author compares the modern period of terrible dictatorships between two world wars. In the preface to the second edition he points directly to the three dictators of our time, Mussolini, Hitler and Stalin, whose policies have impacted his fate and fate of his novel. Features of each of them have incarnated in the image of the governor of the fortress Alamut Hasan Ibn Saba. Bartol sees similarity between medieval Muslim dictatorship and totalitarian regimes of the first half of 20th century, not only because of external attribution, cruelty, and lack of morality, but also because of the belief in the absolute validity of the ideology of totalitarianism as such during the groundbreaking historical moments.

DIKTATURE 20. STOLETJA SKOZI PRIZMO ZGODOVINE (BARTOLOV ALAMUT KOT ROMAN-OPOZORILO)

Nadežda N. Starikova

Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti, RUS

V romanu V. Bartola Alamut (1938) so pozornost slovenskega avtorja pritegnili dogodki več kot osemstoletne davnosti, posledice katerih so aktualne do danes: zgodovina začetkov svetovnega političnega terorizma, prežetega z islamom. Bartol je, kot eden izmed prvih v evropski literaturi, izkoristil filozofsko in etično univerzalno gradivo svetovne zgodovine. Po eni strani roman predstavlja avtentično sliko konkretnega obdobja sekte Ismailitov, kjer so datumi in dogodki resnični, predstavljeno pa je tudi široko zgodovinsko in kulturno ozadje epohe, po drugi pa gre za avtorjevo izrazito primerjanje s sodobnim časom groznih diktatur med obema vojnama. V predgovoru k drugi izdaji je prozaist odkrito poudaril, da je politika treh sodobnih diktatorjev Hitlerja, Musolinija ter Stalina vplivala na njegovo usodo in usodo njegovega dela. Vsi trije so se na poseben način utelesili v podobi vodje trdnjave Alamut Hasana Ibn Sabi. Bartol vidi, da je srednjeveška muslimanska diktatura sorodna totalitarnim režimom prve polovice 20. stoletja ne samo zaradi zunanje atributivnosti, krutosti, odsotnosti morale, ampak tudi zaradi absolutizacije ideologije totalitarizma kot take v času prelomnih zgodovinskih trenutkov.

**NEW RESEARCH CLUES ABOUT MIGRATIONS TO RUSSIA
AND FROM THE SOVIET UNION TO THE CITY OF TRIESTE DURING THE
1930S**

Marina Rossi

Regional Institute for the History of the Resistance Movement in Trieste, IT

Russia and the territories in the Italian region known as Friuli-Venezia Giulia are linked by a long history of trade and migrations, dating back to the 18th century and relying on the commercial relationship established between the ports of Odessa and Trieste. Between the 19th and the 20th centuries, workers from Friuli were employed in building the Trans-Siberian Railway: many of them pinned all their hopes on finding better living and working conditions in Czarist Russia. Workers from Trieste and from the Italian regions of Veneto and Apulia sought for a better life in the Ukrainian Plains. Forced migrations both to and from Russia also occurred in Crimea and in the Caucasus region, due to wars and revolutions in these last two centuries, namely: the French invasion of Russia of 1812; the war on the eastern front and the internment in Czarist prison camps of Italian soldiers from the region of Trentino and from the Austrian Littoral, who were fighting in the Austro-Hungarian army; the tragic events following the CSIR and the ARMIR Operations. The city of Trieste became a hub for political emigrants from Russia after the elections in 1905 and during the civil war. When collective farming was established, Italians living in the USSR decided to go back to their homeland in order to keep their Italian citizenship: many of these families settled down in Trieste. Repatriation was compulsory also for former Austro-Hungarian prisoners who had got married in Russia.

I have stumbled upon many of these stories while conducting my extensive research of the military conditions of soldiers in the Dual Monarchy.

The considerable historical evidence brought to me by the veterans has been just one of the reasons why I have been focusing my interest upon Russia and the Russian people who have left so many traces in my hometown and homeland.

Some of the emigrants who had come back to Italy in the 1930s were forcibly conscripted in the CSIR expeditionary corps and in the ARMIR Italian 8th army and often used as interpreters for their knowledge of the Russian language or of a Russian dialect. As a researcher, I have been filing documents and evidence concerning this topic: this will be the main focus of my intervention.

СОВЕТСКО-СЛОВЕНСКИЕ КОНТАКТЫ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

Надежда Н. Пилько
Институт славяноведения РАН

Статья посвящена советско-словенским контактам в годы Второй мировой войны. Немалую роль в информировании советских граждан о ситуации, сложившейся в Словении, сыграл Всеславянский комитет (ВК). Первый его митинг состоялся 10-11 августа в Москве. На нем был провозглашен манифест, в котором говорилось о том, что пришло время сплотиться всем славянским народам, чтобы раз и навсегда уничтожить германский фашизм. На митинге выступали ведущие деятели культуры всех славянских народов. Словению в комитете представлял словенский журналист Иван Регент. На пленуме комитета, состоявшемся в декабре 1942 года, он сделал доклад о сложившейся ситуации на словенских землях и довольно подробно остановился на вопросах воссоединения разорванного «на куски немецкими, итальянскими и венгерскими захватчиками словенского народа в рамках свободного Югославского государства». В 1942 году начал издаваться журнал ВК «Славяне», в котором публиковались статьи Ивана Регента о партизанской народно-освободительной борьбе в Словении.

Кроме того, в начале 1944 года в рядах советской армии была создана Югославская воинская часть. 23-24 февраля состоялся созванный Всеславянским комитетом митинг воинов-славян. На митинге была заслушана речь рядового Югославской воинской части словенца Анте Шторника.

Подобно тому, как в рядах советской армии служили представители югославянских народов, так в рядах словенской НОА служили граждане СССР, которые впервые стали появляться на территории Словении в 1943 году после капитуляции Италии. Со временем был создан так называемый «Русский батальон», участвовавший в операциях 18-й СНОУБ IX корпуса. Свой боевой путь он закончил 5 мая 1945 г. После окончания войны бойцы батальона вместе со своим командиром А.И.Дьяченко вернулись в Советский Союз.

Из сохранившихся записей следует, что самостоятельно или совместно с частями IX корпуса советский батальон имел 150 больших и малых боев. 256 бойцов и командиров было награждено Югославским правительством орденами и медалями. 175 человек погибло, 39 пропало без вести, 287 – ранено.

SOVIET-SLOVENIAN CONTACTS DURING THE YEARS OF THE SECOND WORLD WAR

Nadežda S. Piljko

Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

The All-Slavic Committee played a great role in informing Soviet citizens of the situation in Slovenia. Its first meeting took place on the 10th and 11th August in Moscow. The manifesto proclaimed in it said that the time had come for all Slavic peoples to unite in order to destroy German fascism once and for all. Cultural leaders of all Slavic peoples spoke at the meeting. Slovenian journalist Ivan Regent represented Slovenia in the committee. He made a report on the plenum of the committee, which took place in December 1942, about the existing situation on Slovenian land, which was torn to pieces by German, Italian and Hungarian invaders. In 1942 they started to publish the journal VK »Slavs«. Ivan Regent in his articles opens to public the partisan national-liberation struggle in Slovenia.

In addition, in 1944 a Yugoslav military unit was formed in the ranks of the Soviet Army. On the 23rd and 24th the meeting of Slavic warriors convened by the All-Slavic Committee, took place. At this meeting, also Slovene soldier Ante Štornik from the Yugoslav military units presented his speech.

In the ranks of the Soviet Army served representatives of the Yugoslav peoples, and similarly in the ranks of the Slovenian People's Liberation Army served citizens of the USSR, that first appeared on the Slovenian territory in 1943, after the capitulation of Italy. Eventually, the so-called Russian Battalion was established, which participated in operations of the 18th SNOUB of IX corps. It completed its operational record on May 5th 1945. After the war the soldiers of the battalion returned to the Soviet Union with their commander A. I. Dyachenko.

Preserved records show that, that independently or jointly with the units of IX corps the Soviet battalion participated in 150 major and minor fights. The Yugoslav government has conferred awards and medals to 256 soldiers and commanders. 175 soldiers lost their lives, 39 were missing and 287 were wounded.

SOVJETSKO-SLOVENSKI STIKI V OBDOBJU DRUGE SVETOVNE VOJNE

Nadežda S. Piljko

Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti

Veliko vlogo pri informiranju sovjetskih državljanov o situaciji, nastali v Sloveniji, je imel Vseslovanski komite (VK). Prvo zasedanje le-tega je potekalo 10. in 11. avgusta v Moskvi. Takrat je bil objavljen manifest, v katerem je bilo rečeno, da je prišel čas, da se združijo vsi slovanski narodi in enkrat za vselej uničijo nemški fašizem. Na zasedanju so nastopili vodilni kulturni delavci vseh slovanskih narodov. Slovenijo je v komiteju predstavljal slovenski novinar Ivan Regent. Na plenumu komiteja, ki je potekal decembra leta 1942, je predstavil poročilo o nastali situaciji na slovenskem ozemlju in se je dovolj podrobno posvetil tudi vprašanju združenja "slovenskega naroda, ki so ga nemški, italijanski in madžarski okupatorji razdrobili na koščke, v okviru svobodne jugoslovanske države". Leta 1942 je začela izhajati revija VK "Slovani", v kateri so bili objavljeni tudi članki Ivana Regenta o partizanskem narodno-osvobodilnem boju v Sloveniji.

Poleg tega je bila leta 1944 v vrstah sovjetske vojske ustanovljena jugoslovanska vojaška enota. 23. in 24. februarja je potekalo zasedanje slovanskih vojakov, ki ga je sklical Vseslovanski komite. Na zasedanju je imel govor vojak jugoslovanske vojaške enote Ante Štornik.

Podobno, kot so v vrstah sovjetske vojske služili predstavniki jugoslovanskih narodov, so v vrstah NOV služili državljani ZSSR, ki so se na slovenskem ozemlju prvič pojavili leta 1943, po kapitulaciji Italije. Sčasoma je bil ustanovljen tako imenovan »Ruski bataljon«, ki je sodeloval pri operacijah 18. SNOUB IX. korpusa NOV. Svojo bojno pot je končal 5. maja 1945. Po koncu vojne so se vojaki skupaj s svojim komandirjem A. I. Djačenkom vrnili v Sovjetsko Zvezo.

Iz ohranjenih zapisov lahko ugotovimo, da je sovjetski bataljon sodeloval v 150 večjih in manjših spopadih. Jugoslovanska vlada je 256 vojakom podelila priznanja in medalje. Padlo je 175 vojakov, pogrešanih je 39, ranjenih pa je bilo 287.

SOVIET POLICY TOWARDS YUGOSLAVIA IN THE YEARS 1939-1941

Leonid J. Gibianskij

Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

The article highlights the period from the World War II until the attack on Yugoslavia. It is based on an analysis of new archival sources, or sources not previously taken into account sufficiently. These are mostly documents from the archives of Moscow, Belgrade and Stanford. In the last few years only some of the present resources have been partially published, including those from the Russian archives.

SOVJETSKA POLITIKA V ODNOSU DO JUGOSLAVIJE V LETIH 1939-1941

Leonid J. Gibianskij

Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti, RUS

Prispevek osvetljuje obdobje od začetka 2. svetovne vojne do napada na Jugoslavijo. Temelji na analizi novih arhivskih virov, bodisi virov, ki niso bili prej upoštevani v zadostni meri. V veliki meri so to dokumenti iz arhivov Moskve, Beograda in Stanforda. V zadnjih nekaj letih so bili delno objavljeni samo nekateri iz obravnavanih virov, vključno s tistimi iz ruskih arhivov.

MIT O "DOMOVINI SOCIALIZMA" NA SLOVENSKEM MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

Gorazd Bajc
Univerza na Primorskem, SI

Referat ima namen obravnavati različne medvojne poglede Slovencev na Sovjetsko zvezo. Predstavljene bodo glavne značilnosti "pozitivnega" in "negativnega" mita o "domovini socializma": večinoma diametralno nasprotni interpretacije in razlage o Sovjetski zvezi na Slovenskem v letih druge svetovne vojne (ki so se razvile in dodobra utrdile že v predhodnem obdobju) so bile namreč še posebno tesno povezane z diametralno nasprotnim razlaganjem komunizma. Na eni strani so ga v vodilnih krogih Komunistične partije Slovenije (KPS) – ki so soustanovili in vodili partizansko gibanje v okviru Osvobodilne fronte slovenskega naroda (OF) – prikazovali kot "novo mesijanstvo", na drugi – v protikomunističnem/protirevolucionarnem taboru – pa kot "najhujše zlo". Upoštevali bomo tudi v kolikšni meri so bili na Slovenskem na tekočem o življenju in razmerah v "domovini socializma" ter kakšni so bili odnosi med Moskvo oziroma Kominternom in KPS (in na splošno OF).

THE MYTH OF "THE COUNTRY OF SOCIALISM" IN ON THE SLOVENIAN TERRITORY DURING WW II

Gorazd Bajc
University of Primorska, SI

The paper intends to address the various wartime views of Slovenes on the Soviet Union. In it the main features of the »positive« and »negative« myth of the "the country of socialism" will be presented: mostly diametrically opposed interpretations and explanations about the Soviet Union on the Slovenian territory during the Second World War (which have been developed and thoroughly consolidated during the preceding period) were in fact particularly closely related to the diametrically opposite interpretation of communism. On the one hand, by the leading circles in the Communist Party of Slovenia (KPS) - who co-founded and ran the partisan movement in the context of the Slovenian nation Liberation Front (LF) – appear as "a new salvation of the nation", on the other - the anti-Communist / counter revolutionary camp - as the "worst evil." We will also consider the extent to which the Slovenian territory has been in touch with the lives and conditions in the "the country of socialism" and what were the relations between Moscow or Comintern and KPS (and in general with OF).

СЛОВО ИЗ СОВЕТСКОЙ РОССИИ В ЖУРНАЛЕ «НОВИ СВЕТ» (1946–1952)

Ю. А. Созина

Институт славяноведения РАН

В научных работах исследователей Ф. Задравца «Литературная эссеистика и критика» (1967) и М. Штухеца «Литературные журналы и программы» (2001) отмечается роль «Нового света» в развитии словенской периодики после Второй мировой войны как центрального журнала, проводника официальной культурной политики, где до 1948 г. явствовало влияние советской пропаганды. Однако в журнале публиковались и образцы классической русской литературы. Особое внимание в исследовании будет уделено второму издательскому году (1947), посвященному 30-летию Октябрьской революции. Действительно, после разрыва с Советским Союзом внимание к русской литературе значительно уменьшилось. Однако русская классика все еще присутствует на страницах журнала.

CHARACTERISTICS OF RUSSIAN WRITING IN SOVIET RUSSIA IN THE MAGAZINE "NEW WORLD" (1946-1952)

Yulia A. Sozina

Institute of Slavonic Studies of the Russian Academy of Sciences, RUS

In their scientific works researchers F. Zadavec ("Literary essays and criticism", 1967) and M. Štuhec ("Literary magazines and programs", 2001) note the role of "Novi Svet" in the development of Slovenian periodicals after World War II as a central magazine, an official cultural policy's guide, in which the effect of Soviet propaganda can be seen before 1948.. However, in the magazine published samples of classic Russian literature, too. Particular attention will be paid to the article about the second publishing year (1947), dedicated to the 30th anniversary of the October Revolution. Indeed, after the break with the Soviet Union an interest in Russian literature has decreased significantly. However, the Russian classic literary works were still present in the magazine.

**ZNAČILNOSTI RUSKEGA PISANJA V ČASU SOVJETSKE RUSIJE V REVIJI
»NOVI SVET« (1946-1952)**

Julija A. Sozina

Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti, RUS

V znanstvenih delih raziskovalca F. Zadavec (Književna esejistika in kritika, 1967) in M. Štuhec (Literarne revije in programi, 2001) poudarjata vlogo Novega sveta, v razvoju slovenske periodike po 2. svetovni vojni, kot centralne revije, vodnika uradne kulturne politike, v kateri je do l. 1948, očitno vpliv sovjetske propagande. Vendar so se tiskale v reviji tudi obrazci klasične ruske literature. Posebna pozornost je namenjena v prispevku 2. letniku (1947), ki je bil posvečen 30. obletnici Oktobrske revoluciji. Res je, da se je po razhodu s Sovjetsko Zvezo pozornost k ruski književnosti zmanjšala. Vendar je ruska klasika še prisotna na straneh revije.

ИЗМЕНЕНИЕ ЭТНИЧЕСКОЙ КАРТЫ БАЛКАН В XX В.

Константин Никифоров
Институт славяноведения РАН

Существуют два взгляда на нацию – политический (на западе Европы) и этнический (на востоке Европы). Именно в Восточной Европе, в частности на Балканах, в XX в. происходили насильственные перемещения больших групп населения при создании национальных государств. И хотя все балканские страны оставались многонациональными, в них, как и во всей Восточной Европе, на протяжении всего XX в. доминировала тенденция ко все большей моноэтничности. Распались многонациональные империи, затем многонациональные федерации. Фактически исчезли два общих для стран этого региона национальных меньшинства – евреи и немцы. Тенденция к моноэтничности существенно отличает восточноевропейский регион от Западной Европы, в которой особенно во второй половине XX в. заметно усилилась мультиэтничность.

»SPREMEMBE NA ETNIČNEM ZEMLJEVIDU BALKANA V XX. STOLETJU«

Konstantin V. Nikiforov
Inštitut slavjanovedenija Ruske akademije znanosti, RUS

Znani sta 2 dikciji pojma nacija, in sicer politična dikcija (na zahodu Evrope) in etnična (na vzhodu Evrope). Predvsem v Vzhodni Evropi, med drugim na Balkanu, v XX. stoletju je potekala nasilna selitev večjih skupin prebivalstva ob kreiranju nacionalnih držav. In čeprav so vse balkanske države ostajale večnacionalne, je tudi v njih, tako, kot tudi v celotni Vzhodni Evropi v XX. stoletju, je dominirala težnja k monoetničnosti. Večetnični imperiji so razpadali, kasneje tudi večnacionalne države. Dejansko sta se zgubili tudi 2 nacionalni manjšini, Židi in Nemci. Težnja k monoetničnosti bistveno razlikuje vzhodnoevropsko regijo od zahodnoevropske, kjer je v drugi polovici XX. stoletja prišla do izraza ravno multietničnost.

“TO THE SECOND HOMELAND.” THE ESCAPES OF THE YUGOSLAV COMINFORMISTS FROM CZECHOSLOVAKIA TO THE USSR

Ondřej Vojtěchovský
Charles University in Prague, CZ

In the period of the Soviet-Yugoslav split in 1948–1954 groups of the Yugoslav anti-Titoist émigrés worked on the soil of the so-called Cominform countries. The first of these groups was established in summer 1948 in the Czechoslovak capital Prague. There were many reasons for choosing of this city as a center of “external resistance” by the Yugoslav people against the Tito–Ranković clique. In the modern South-Slav and Yugoslav history, Prague gained reputation as a refuge for progressive political forces: the Croatian and Serbian adherents of Masaryk in times of Habsburg Empire, oppositionists of king Aleksandar’s dictatorship and followers of the radical Left in the interwar period as well. Traditionally, many students and labor migrants homed in on Prague and other Czechoslovak cities. There were a lot of links, contacts and mutual sympathies that bounded both countries.

However, the Cominform exile activists shared another value system and worldview, in which their stay in Czechoslovakia did not play an important role. They considered this country as an accidentally selected place for their political work. In the Prague exile they never stopped look at Moscow as the most desirable place.

The boundless sympathies towards the Soviet Union and its leader J. V. Stalin were the main reasons for their political emigration. The layer of the communist and “proletarian internationalist” loyalty was deeply rooted in the traditional admiration of the “big Slav brother”. Russophiles were from the 19th century an integral part of the national culture and identity of small Slavic nations. Nevertheless, the prestige of the Soviet Union resulted broadly from the heroic war achievements in the anti-Fascist struggle and national liberation. Political émigrés in Czechoslovakia exhibited their devotion and respect towards the USSR (Russia) in miscellaneous ways: glorification and appreciation of superiority of the Soviet/Russian literature, music or science; interest in studying the Russian language, support of the Soviet sportsmen etc. On the contrary any prompt of doubts concerning the official image of the Soviet achievements in the field of science, culture, economy or living standard was interpreted by the most of émigrés as a hostile attack or even political crime.

Life of the Yugoslav political emigration in Czechoslovakia was far from being comfortable. In the sour reality of the Czechoslovak Peoples Democracy the émigrés dreamed about the genuine socialism in the Soviet Union. Many desired to leave for their “second homeland”. Some of them were ready to realize their dream by crossing the eastern Czechoslovak border illegally. The paper wants to present this less known aspect in the Soviet-Yugoslav relations.

SOVĚTSKO-JUGOSLÁVSKÉ VZTAHY V PRVNÍCH MĚSÍCÍCH PO OKUPACI ČESKOSLOVENSKA

Jan Pelikán

Univerzita Karlova v Praze, CZ

Od roku 1962 se vztahy mezi Moskvou a Bělehrad trvale zlepšovaly. Zejména pod vlivem narůstajícího napětí s Čínou Kreml v tichosti ukončil tzv. druhou roztržku s Jugoslávií. Harmonizace vztahů se mj. projevila ve velké frekvenci návštěv nejvyšších představitelů obou států, zintenzivnění ekonomické spolupráce. Po vypuknutí arabsko-izraelské války v červnu 1967 se Josip Broz Tito dokonce zúčastnil multilaterální schůzky nejvyšších představitelů států východního bloku.

Charakter sovětsko-jugoslávských vztahů však i nadále zůstal ambivalentní. Oba státy projevovaly zájem o prohlubování spolupráce; J. Broz Tito viděl v SSSR hlavní záruku vnitřní i mezinárodně politické stability Jugoslávie. Na druhé straně přetrvávaly negativní reminiscence z období roztržky. Bělehrad se nepřestával obávat obnovy sovětských pokusů o začlenění Jugoslávie do východního bloku; Moskva i nadále viděla v Titově režimu šířitele zhoubné ideologické hereze.

Po sovětské okupaci Československa se vzájemná podezřívavost a zdánlivě zapomenuté negativní sentimenty nakrátko opětovně vyhroutily. Bezprostředně po 21. srpnu 1968 se J. Broz Tito obával, že Moskva může zaútočit také na Jugoslávii. Veřejně okupaci Československa kritizoval, v Bělehradu umožnil masové protesty proti sovětské politice, ale zároveň se Moskvě pokoušel signalizovat, že respektuje její dominanci v zemích východního bloku. Nikdy proto ani neuvažoval o případné pomoci československým reformním komunistům.

Kreml však těmto skrytým náznakům neporozuměl. Již deset dní po okupaci a během podzimu roku 1968 potom ještě několikrát kritizoval prostřednictvím diplomatických demarší, ale i dopisů L. Brežněva J. Brozi Titovi jugoslávskou politiku. Kromě zmíněných zakořeněných stereotypů v pohledu na Titův režim byla důvodem tohoto postupu obava Moskvy, že my se SFRJ mohla, tak jako v roce 1956, pokusit vytvořit specifické vazby s některými státy sovětské zájmové sféry. Tyto obavy se ukázaly jako zcela plané.

Jugoslávské vedení sovětskou kritiku razantně odmítlo. Současně však naznačilo, že je ochotno vrátit se ke spolupráci, která existovala před 21. srpnem. Moskva tuto nabídku velmi ráda akceptovala, a dokonce se nepřímo omluvila za své unáhlené kroky. Přes určité komplikace, vyvolané především neúčastí delegace KSSS na sjezdu SKJ, se bilaterální vztahy mezi autoritativními režimy od jara roku 1969 rychle zlepšovaly. Faktickou a symbolickou tečkou za tímto náznakem k jakési třetí roztržce se stala návštěva sovětského ministra zahraničí A. Gromyka v Jugoslávii v září 1969.

SOVJETSKO-JUGOSLOVANSKI ODNOSI V PRVIH MESECIH PO OKUPACIJI ČEŠKOSLOVAŠKE

Jan Pelikán

Karlova Univerza v Pragi, CZ

Odnosi med Moskvo in Beogradom so se od leta 1962 trajno izboljševali. Še posebej pod vplivom naraščajočih napetosti s Kitajsko, je Kremelj tiho odstopil od t. i. »drugega konflikta« z Jugoslavijo. Uskladitev odnosa med obema državama, je bilo med drugim mogoče razbrati, iz povečane intenzivnosti obiskov najvišji predstavnikov oblasti obeh držav in iz večjega gospodarskega sodelovanja. Po izbruhu arabsko-izraelske vojne, junij leta 1967, je Josip Broz Tito sodeloval tudi na večstranskem sestanku najvišjih predstavnikov vzhodnega bloka.

Vendar pa je značaj sovjetsko-jugoslovanskih odnosov, še naprej ostajal dvoumen. Obe državi sta pokazali interes za poglobitev sodelovanja; Josip Broz Tito je v ZSSR videl glavno garancijo, za notranjo in mednarodno politično stabilnost v Jugoslaviji. Na drugi strani pa so bili še vedno prisotni negativni spomini spora. Beograd je bil še naprej v strahu pred ponovnimi Sovjetskimi prizadevanji za pripojitev Jugoslavije k vzhodnemu bloku; Moskva je namreč v Titovem režimu še naprej videla nosilca nevarne ideološke herezije.

Po sovjetski okupaciji Češkoslovaške, so vzajemno nezaupanje in na videz pozabljena negativna čustva, spet v trenutku, ušla izpod nadzora. Takoj po 21. avgustu leta 1968, se je Josip Broz Tito bal, da bo Moskva napadla tudi Jugoslavijo. Kritiziral je javno zasedbo Češkoslovaške, v Beogradu, je odobril množične proteste proti sovjetski politiki, vendar pa je hkrati poskušal nakazati Moskvi, da spoštuje njeno prevlado v državah Vzhodno-evropskega blok. Zaradi tega tudi ni nikoli razmišljal, o možni pomoči češkoslovaškim reformnim komunistom.

Vendar Kremelj vse te skrite namige ni dobro razumel. Že deset dni po okupaciji, in v jeseni leta 1968, je tako nekajkrat, s pomočjo diplomatske demarše L. Brežnjeva v pismih, ki so bila naslovljena na Josipa Broza Tita, kritiziral politiko Jugoslavije. Poleg ukoreninjenih stereotipov o Titovem režimu, je bil razlog za takšno dejanje tudi strah Moskve, da bi Jugoslavija poizkušala, tako kot leta 1956, da vzpostavi specifične povezave, z katero izmed držav Sovjetske interesne sfere. Ti strahovi so se izkazali za povsem naravne. Jugoslovansko vodstvo je odločno zanikalo sovjetsko kritiko. Hkrati so izrazili pripravljenost na vrnitev sodelovanja, ki je bilo pred 21. avgustom.

Moskva je zelo hitro sprejel ponudbo, in se tudi posredno opravičila za svoje nepremišljene korake. Kljub nekaterim zapletom, predvsem zaradi manjkajoče delegacije KPSZ na kongresu KPJ, so se dvostranski odnosi med avtoritarnima režimoma, že od pomladi leta 1969, hitro izboljšal. Dejanska in simbolna točka, ki namiguje na neke vrste tretji spor, je postal obisk sovjetskega ministra za zunanje zadeve A. Gromika v Jugoslaviji, septembra leta 1969.

“PRAXIS SCHOOL”, PRAGUE SPRING AND “ANTICOMMUNIST CURRENTS”

Jan Mervart

University of Hradec Králové, CZ

In the 1970s, in the aftermath of the Prague Spring in Czechoslovakia and following a ban on the journal Praxis in Yugoslavia, the ideology officials of Soviet socialism introduced a propagandist rhetoric positing the mutual entanglement of revisionism and anticommunism. Both were taken as a serious danger for the sound development of a genuine socialist society and both were interpreted as one of the main causes of the current ideological crisis of the communist regimes.

This paper consists of two parts. First, its author seeks to clarify the link between the Praxis School and the Prague Spring. Here, the influence of Yugoslav Marxist revisionism to Czech and Slovak intellectuals and politicians of the second half of the 1960s will be questioned. Secondly, the paper will illuminate significant metamorphoses of the terms ‘revisionism’ and ‘anticommunist current’. Special emphasis will be placed on the process whereby the picture changed from an external to an internal ideological enemy of socialism. In this part of the paper the official ideological shift between the relatively liberal era of the 1960s and the following decade will be explained, which can be, from a certain point of view, called ‘normalization’ in Yugoslavia as well as in Czechoslovakia.

THE PRINCIPLES OF RUSSIAN (SOVIET) POLICY TOWARDS THE YUGOSLAVIAN WARS AFTER THE COLLAPSE OF THE SOVIET UNION AND IN THE PERIOD OF YELTSIN'S GOVERNMENT

Stanislav Tumis
Charles University in Prague, CZ

The contribution to the Russian (Soviet) foreign policy at the end of the 1980s and in the 1990s will demonstrate the principles and aims of the Russian (Soviet) foreign policy on the example of the Yugoslavian wars. Yugoslavia and the Soviet Union faced after the collapse of the Communist (Eastern) block the process of disintegration of the multinational states – while Yugoslavia experienced very violent break-up, the Soviet erosion was relatively peaceful. Nevertheless, four wars in former Yugoslavia – in Slovenia (1991), Croatia (1991, 1995), Bosnia-Herzegovina (1992-1995), and Kosovo (1998-1999) – not only had an impact on the shaping of the new Russian foreign policy aims but also influenced markedly the discussion being related to the fate of the former Soviet state. Some Russian analysts perceived the wars in Yugoslavia as a “horror mirror” – in this context some Russian nationalists called for the of a strategy, supporting an effort to preserve the former Soviet (Russian) empire.

However, I will primarily focus on the aims and priorities of the Russian foreign policy after the collapse of the Soviet Union. The Russian interest in Yugoslavian matters was based on the long tradition of historic relations with all nations of the Balkan Peninsula – many of whom were fellow Slavs and Orthodox Christians. The new Russian leadership was also confronted with the key question what kind of international policy should be adopted in the post-Cold War Europe and the World. The formulation of the Moscow foreign policy strategy was complicated, of course, by the fact that Russian politicians had to react to the new foreign policy priorities and aims of the “old Western enemies” – particularly the United States – the former members of the Soviet Eastern block and new powers in more and more globalized and complicated world. The Yugoslav wars in the 1990s forced the Russian politicians not only to formulate their attitudes towards the Balkan region but also to seek their position in the post-Cold war world. One of the most prominent commentators on the Russian foreign policy, particularly on the relations with the former Yugoslavia, James Headley, stated that the Yugoslavian conflict “raised question of the limits of [Russian] sovereignty /.../, the legality of international intervention, the function and powers of the United Nations, and the role of NATO in the post-Cold War world”.

In my contribution I will concentrate also on the particular phases and transformations of the Russian foreign policy which was influenced not only by the development of the conflict in the former Yugoslavia but also by the reactions of other powers, primarily by the United States. Most historians agree that a major shift in Russian foreign policy strategy came in 1993 when the Ministry of Foreign Affairs under Andrei Kozyrev adopted a more conscious policy towards the Western powers in Yugoslavian matters.